

Val '94

Vit skulu hava ein nýggjan fiskivinnupolitikk

Hesa røðuna helt Dan Petersen í løgtinginum, og er hon nú meira aktuell enn nakrantíð

Dan Petersen

Føroyingurin hevur verið rættiliga eintáttaður, hann hevur í fiskivinnuspurningum hugsað í stórum mongdum heldur enn í ymskum sløgum og dýrari útflutningi. Fyrr var tað saltfiskur og bara saltfiskur. Alt, sum ikki hevði toskaskræðu, varð heglað út ígjøgnum lensiportini. Úrsliðið var eintáttaðar stórar nøgdir fyri lágan pris.

Tað sama við havsildini: Veldigar mongdir bert av høvdaðar og saltaðar og útfluttar í tunnum sum bligasta slag. Tað sama við isfiskinum. Beinleiðis krudvur og isaður á bretska marknaðin. Og síðan kunnu vit taka makrelin. Vit føroyingar dugdu bert at koyra hann í køstin. Samstundis innfluttu vit frystan agnmakrel úr Norra. Annars hava grannar okkara útflutt 100.000 tals tons av skornum og frystum makreli til suðureuropeiska og japanska marknaðin, meðan vit hava sovið sjóvarfallið av okkum.

Tá ið vit blivu trokaðir burtur av fjarleiðum og inn í okkara egna sjógv, bleiv produktið samankroystur blokkur. Altíð bligasta slag. Tí blivu nøgdarnar stórr og stórr. Vit tømdu grunnarnar, tí vit framleiddu og seldu eina ov biliga vøru.

Ein skilamaður segði, at onki samfelag var blivið ríkt av at selja rávøru. Føroyar eru besta dømið um hetta. Vit hava dripið okkum av ov biligum útflutningi.

Vit hugsaðu stórt, eintáttað og biligt. Nú mega vit hugsa smátt, fjøltáttað og dírt. Til hetta krevst eitt skifti í samfelagnum. Men hetta skiftið fer óivað at vera tørført. Nýggjar nevndir verða skipaðar dagliga, eisini innan fyri nýggið økir, men somu Tordenskjoldarsoldátar, sum hava koyrt samfelagið fast, manna hesar nevndir. Tú sært somu gomlu granar ganga aftur og aftur. Tí verður eitt skifti tørført. Vit hava av nógvar heilagar kýr í samfelagnum. Tað er lítið sannlíkt, at somu menn, ið skapt hava hesar heilagu

kýr, eru fórir fyri at beina fyri teimum aftur.

Í lóguni hava vit ongan miðvísan fiskivinnupolitikk annað enn at minka flotan. Heldur ikki her er nakar miðvísar planur brúktur. Einasta, ið talt hevur, er talið á skipum, ið lögð ella seld eru. Skipaslagið hevur havt minni týðning. Um tað hevur verið partrolari, línubátur, djúpvatnstrolari ella onkur bukkur, sum lá sokkin við bryggju. Bert talið taldi. Hetta kann ikki vera rætt. Ópolitisk nevnd eigur at verða sett av sjómønnum umboðandi allar veiðihættir, og síðani eigur hvørt einstaka far oman fyri 15 tons at vurderast: stødd, drift, maskinorka, manningartal o.s.fr. Og síðani skal støða takast til, hvat júst hetta skip ella bátur kann brúkast til. Og somuleiðis við okkara havøki. Hvussu kunnu vit optimalt gera brúk av øllum okkara hav útтан at tróyrna. Og her skulu vit hugsa smátt og fjøltáttað. Her eiga okkara fakmenn, sum jú eru fiskarar, at hoyrast. T.d. segði skiparin á Móanese, ein maður av fáum orðum, útтан politiskar ambítionir, at hevði hann fingið 14 dagar sum fiskimálaráðharr, so skuldi hann sett 2-300 mans í vinnu undir Føroyum, útтан at tað skuldi kosta landskassanum eitt oyra, og útтан at tað skuldi nerva tey traditionellu fiskasløgini. Hetta eigur at geva okkum nakað at hugsa um.

Meðan útendingar senda takkarskriv til okkara frægasta fólk, reka vit hesar somu menn til havs. Tað er takkarlønir fyri bókstaveliga at seta lív og limir í váða fyri at bróta upp úr nýggjum. Ósmiljigt at havtaskummennir noyðdust at siga fólk upp og lýsa skipið til sølu, áðrenn teir fingi myndugleikarnar í tal. Atli Dam skal hava takk fyri, at hann persónliga setti seg í samband við hesar menn og syrgdi fyri, at teir fingi ta sœmd, teir høvdu uppiborið.

Eitt annað dømi um líkasælu frá myndugleikana síðu móttvegis okkara sjómønnum er fylgjandi: Ídn- aðartrolarar fingi fitt av

hummarar vestan fyri Suðuroynna ella rættari millum Skeiva Banka og Stórutungu. Teir fingi upp í einar 12-15 kassar av hummarar sum hjáveidu. Ein maður fekk tað hugskot at søkja um loyvi at royndarveida við rúsum eftir hummarar. Saman við umsóknini sendi hann kort, har hann hevði áteknad tær leiðir, har hann visti, at hummari fekt. Myndugleikarnir hirdu honum ikki svar, men sendu ein trolara at royndarveida, men onki spurdist burtur. Næstseinstasta ár noyðdust trolaramenn at ganga hendur í lumma uppi á landi eina viku, áðrenn fiskivinnunevndin tók seg saman at avgera, hvørji økir á landleiðini teir kundu ávísa trolbátunum.

Tað hevði kanska gagnað okkum øllum, um vit sendu allan fiskivinnu- myndugleikan til Hanstholm at læra seg, hvussu vit eiga at fara við okkara sjófólk.

Vit eiga at hugsa smátt og fjølbroytt. Til dømis kundi hvítingsbróðurstovnurin borið fleiri skip, og áttu vit at sett einar 4-5 trolarar inn í hesa drift aftrat. Í 7-ti ár- unum høvdu einir 8-10 bátar lönandi vinnu á skeljaveiði. Samstundis var nógur fiskur undir Føroyum. Nú roynir bert ein bátur eftir skel. Hvi eru ikki fleiri bátar í hesi drift?

Vit eiga at vordera alt okkara sjóki, hvønn grunn, hvønn banka, hvørja helling o.s.fr. Hvønn reidskap skulu vit brúka til júst hatta fiskaslagið á júst hasum leiðum?

Vit eiga at søkja okkum expertisu hjá sjómønnum, ið sigla við útlendskum skipum.

Hvi fáa norðmenn og kanadjarar tað at bera til at draga línu á 1000 favna dýpi? Teir fáa bæði kalva, svartkalva, háv, blálongu- langaspor, líra og onnur dýr fiskasløg við djúpvatns- lín.

Vit hava bert ein tanka: at minka flotan. Flotin er ov lítill sum er, og hann verður alt ov lítill, tá ið fiskur vónandi skjótt kemur aftur í føroyskan sjógv.

Menn sleppa ikki burtur

keglast um fløgustuðul og avtøkur av kilostudninginum. Hetta er ein vanvirðislig viðferð av okkara frægasta fólk, sjómønnum, sum jú í seinasta enda breyðføða okkum øll. Var rætt atborið, var allur fiskivinnupolitikkurin fyri eitt komandi ár fastlagdur áðrenn ársskiftið ella saman við fíggjarlógini. So vistu menn, hvat teir høvdu at halda seg til.

Mong skip liggja við bryggju, og tey megu fáast aftur í drift. Eitt trolarapar liggur í Gøtu og eitt á Toftum. Vit áttu at latið dugnaligum monnum skipini og skapað útvegir fyri eini millión kr. í láni. Fyri hetta kundu teir brennt hol í skansaklæðningin og sett snellur í. Einir 12 mans við hvørjum skipinum, og 48 sjómenn komu í vinnu, umframt øll arbeidsplassini, fiskurin frá hesum skipum skapti á landi. Gamli Strembingur ella fyrrverandi Logos liggur og slútr gummi í Havn. Set línuspæl í skipið, og vit hava ein frystilínubát, sum kann fiska á djúpum vatni. Av 1000 favnum verður drigið spakuliga, 4 mans kundu egnt beinleiðis frá spælinum, so egningarmaskina

var ikki neyðug. Fyri lítlan og ongan penga kundu 16-18 mans komið í vinnu. So leiðis skuldu vit vorderað øll okkara skip.

Nú nevndi eg Tordenskjoldarsoldátar, sum tú sást aftur og aftur allastaðni í samfelagnum. Í bankaverðini, í politikki, í vinnulivinum og í øllum ráðum og nevndum krækja teir seg fastar, hóast teir ferð eftir ferð prógva sitt dugnaloygi.

Sum smáðrongur las eg eitt danskt ævintýr, sum æt »Nissen flytter med.« Tað var um ein bónda, sum ikki fekk frið fyri einum vættri, sum alla tíðina gjørdi honum ónáðir. At enda var hann so illa kroystur av hesum vættri, at hann avgjórði at rýma. Í góðum treysti koyrði hann burtur á hestavogni við øllum sínum innbúgv til ein annan garð. Men tað, sum hesin neyðars bóndi ikki visti, var, at ovast á føringinum sat vætturn og flenti smørliga.

Neyð lærir nakna kvinnu at spinna - sigst. Henda akuttu neyðin, vit eru í, hevur enn ikki lært okkum nakað. Tíverri!

Frá Eysturoyar Javnaðarfelag

2. og møguliga
3. uppstillingarfundur
til løgtingsvalið

verður á
STATOIL-STØÐINI Í LEIRVÍK
Í KVØLD, 2. juni, kl. 21

Eysturoyar Javnaðarfelag

Frá Vága Javnaðarfelag

3. uppstillingarfundur
til løgtingsvalið

verður í
FERÐAMANNAHEIMINUM
Á GILJANESI
Í KVØLD, 2. juni, kl. 20

Nevndin